

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 7, Issue 4, December 2019, p. 365-379

Received	Reviewed	Published	Doi Number
26.09.2019	14.11.2019	25.12.2019	10.29228/ijlet.37825

Scoring Translation Exams: Language-Based Evaluation in Simple Texts

*Rahman AKALIN*¹

ABSTRACT

Translation is a field of practice beyond theoretically written and discussed. When it comes to training, the results of this practice should be evaluated. Accurate assessment requires the separation of people knowing or not and doing or not as precisely as possible. The more robust and reasonable the basic criteria and grounds underlying this distinction, the more adequate accountability can be mentioned. On the other hand, transparency regarding the evaluation criteria and reasons will show an egalitarian attitude in education. As a tool of measurement and evaluation, the 'grading key' refers to accountability as a value for institutions, and the sharing of assessment criteria and examination papers with learners as necessary means the conduct of transparency as a value. These values are seen from the criteria included in quality affairs in the relations of institutions with individuals. When the exam to be evaluated is a translation exam, it does not seem possible to mention the common accepted evaluation criteria today. The multifaceted and factorial nature of the translation phenomenon reinforces and justifies this lack of standards. In this study, it will be tried to find the answer to the question of whether there will be a grading key in translation exams. At the practice level, a grading key design will be proposed as a basis for the language-based evaluation of translation exams, and various examples of a translation task assigned to students will be evaluated on the scale of this grading key.

Key Words: Translation exam, training on translation, grading key, translation products, evaluation of the translation.

**Çeviri Sınavlarında Puanlama:
Basit Metinler Örneğinde Dil Odaklı Değerlendirme**

ÖZET

Çeviri, üzerine kuramsal olarak yazılıp çözümlenlerin ötesinde bir uygulama sahasıdır. Söz konusu eğitim olunca bu uygulamanın sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir. Doğru değerlendirme, bilen ile bilmeyeni, yapabilen ile yapamayanı olabildiğince hassas biçimde ayırmayı gerektirmektedir. Bu ayırma zemin teşkil eden temel ölçüt ve gerekçeler ne kadar sağlam ve makul ise o kadar yeterli bir hesap verebilirlikten bahsedilebilir. Diğer yandan değerlendirme ölçütü ve gerekçeleri ile ilgili işletilecek bir şeffaflık eğitimde eşitlikçi bir tutumu ortaya koyacaktır. Ölçme ve değerlendirmenin araçlarından biri olarak 'puanlama anahtarı', kurumlar açısından bir değer olarak hesap verebilirliğe gönderme yapmakta, değerlendirme ölçütleri ile sınav kâğıtlarının gereği halinde öğrenenlerle paylaşılması ise bir değer olarak şeffaflığın işletilmesi anlamına gelmektedir. Bu değerler, günümüzde kurumların bireylerle olan ilişkilerinde kalite konusuna dâhil ölçütlerden görülmektedir. Değerlendirilecek sınav çeviri sınavı olduğunda, bugün ortak kabul gören değerlendirme ölçütlerinden bahsedilmesi pek mümkün görünmemektedir. Çeviri olgusunun çok yönlü ve faktörlü doğası da bu standart eksikliğini gerek pekiştirmekte gerekse meşrulaştırmaktadır. Bu çalışmada çeviri sınavlarında puanlama anahtarı olup olamayacağı sorusuna tartışma düzeyinde yanıt bulunmaya çalışılacaktır. Uygulama düzeyinde ise çeviri sınavlarının dil odaklı değerlendirilmesinde temel teşkil edecek bir puanlama anahtarı tasarımı önerilecek, öğrencilere verilmiş bir çeviri görevinden çeşitli örnekler, bu puanlama anahtarı ölçeğinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri sınavı, çeviri eğitimi, puanlama anahtarı, çeviri ürünleri, çeviriyi değerlendirme.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, rahmanakalin@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8484-4483.

1. Giriş

Eğitim, en genel tanımı ile izli davranış değişikliğidir. Bu, öğrenilen ya da edinilen davranışın 'sürdürülebilir' niteliğine gönderme yapan bir temel ilke saptamasıdır. Diyese eğitimde temel hedef, bir davranışın değiştirilmesi ve yeni edinilen davranışın kalıcı olmasıdır. Eğitim, öğrencilere belli bir alanda ya da belli bir konuda bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlayan planlı ve hedefli etkinliklerin bütünüdür. Eğitimde eğitim veren kurumların veya kişilerin kendilerine koydukları hedeflere ulaşip ulaşamadıklarının denetimi ise temelde bir öz değerlendirme gibi görünse de hedef kitlenin başarısının ölçülmesinden geçmektedir. Bu anlamda hitap edilen kitlenin başarı durumunun saptanması, eğitim alanında gerek hizmet alanlar gerekse hizmet verenler açısından kaçınılmaz görünmektedir.

Eğitimde ölçülen şey, eğitimde kazandırılması amaçlanandır. Konu akademik çeviri eğitimi özelinde ele alındığında çeviri eğitimi, öğrencilere çeviri edinci kazandırma amacını güttüğüne göre, o halde ölçülecek olan çeviri ile bilgi ve becerilerdir. Öğrenciler / çevirmen adayları, çeviri ile ilgili bilgi ve becerilerini, ürettikleri çeviri ürünlerinde ortaya koymaktadırlar. Bu anlamda öğrencilerin başarılarının saptanabilmesine hizmet edecek ölçme ve değerlendirme normlarında; eş deyişle ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yöntem ve araçlarda ortak noktalar aranmalıdır. Bu ortak noktalardan biri, bir puanlama anahtarı tasarımıdır.

Bugün çeviri sınavları, bir taraftan kişilerin yabancı dil seviyelerini ölçmek için diğer taraftan kişilerin çeviri yapabilme yetisini ölçmek üzere çeşitli kurumlar tarafından ele alınıp uygulanmaktadır. Bu sınavların içeriği ve yöntemi ile ilgili elbette temel bir farktan söz etmek mümkündür. Çeviri uygulaması, yabancı dil öğretimi için süreç içerisinde ve bir yöntem olarak yabancı dil edincinin geliştirilmesi / pekiştirilmesi amacı ile kullanıldığı gibi, bu edincin ölçülmesi için halen kullanılmaktadır. Çoktan seçmeli sorularla bugün merkezi şekilde uygulanan yabancı dil seviyesi tespit sınavlarındaki yabancı dilden ana dile, ana dilden yabancı dile ve dil içi çeviri soruları çevirinin bir ölçme aracı olarak görülmesi ile açıklanabilir. Bu yönü ile çeviri sınavları da dâhil olmak üzere çeviri uygulamaları, yabancı dil öğretimi için bir araçtır. Çeviri eğitimi, özellikle de akademik çeviri eğitimi ise, çeviri uygulamalarından bir hedef olarak belirlediği çeviri edincinin oluşturulması amacına uygun olarak faydalanmaktadır. Bu kapsamda öğrenciler, meslek yaşantılarında karşılaşacakları çeviri durumlarına yönelik olarak yetiştirilmekte, bir gerçeklik olarak dışarıda yürüyen çeviri dünyası² canlandırılmaya çalışılmaktadır. O halde yabancı dil edincini ölçmek üzere uygulanan bir çeviri sınavı ile çeviri edincini ölçmek üzere kullanılacak bir çeviri sınavı arasında, ölçmenin amaçları açısından temelli bir farklılık vardır. Bu fark, bir dile edilgen ya da etken bir biçimde hâkim olmakla ilgili bir farklılıktır. Kişilerin yabancı dil seviyelerini ölçmek üzere merkezi biçimde ve çoktan seçmeli biçimde uygulanan sınavlardaki çeviri kısımları, bir temel dil becerisi olarak okuduğunu anlama ve pasif söz dağarcığını³ harekete geçirmekte, yeni bir şey üretmeye dayanan yazma ve aktif söz dağarcığı alanlarına dokunmamaktadır. Bu noktada şu öncül ve yön belirleyici tespit yapılabilir; çoktan seçmeli test aracı ile çeviri edincinin ölçümü, çeviri sürecinde etkinleşen bazı yön ve boyutları (bilgi ve beceri alanlarını) dışarıda bıraktığı için sorgulanabilir görünmektedir.

² Bu çalışmada tercih edilen 'çeviri dünyası' kavramı, 'çeviri piyasası' kavramı bugün özellikle kullanımlık metinler bağlamında birer kurum olarak çeviri işletmelerinden müteşekkil görüldüğü ve kısmen 'yayınevlerini, çevirmen çalıştıran çeşitli kamusal ve özel kurumları' dışarıda bıraktığı için, daha bütünlüklü bir kavram olarak tercih edilmektedir.

³ Burada kullanılan 'pasif söz dağarcığı' kavramı, çeviri esnasında etkinleşen ve okuduğu ya da duyulduğunda anlamlandırılan ancak yazma ve konuşma edimlerinde yeterince kullanımda olmayan sözcükleri içermekte iken, 'aktif söz dağarcığı' kavramı, çeviri ile ilgili işlemlerde hem anlamlandırılan hem de yeterince kullanımda olan sözcükleri içermektedir.

O halde, bir çeviri sınavının uygulanmasında eğitimde güdülen temel hedeflerin bilinmesi ve gerek içerik gerekse tasarım açısından çeviri sınavlarının bu hedefler ışığında planlanması gerekmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada ana eksen olarak sorulacak temel sorulardan bazıları genelden özele doğru şöyle sıralanabilir: 1. Bir çeviri sınavında, şeffaflık ve hesap verebilirlik nasıl sağlanabilir? 2. Çeviri çok boyutlu / değişkeli bir süreç ise, bu sürecin birer çıktısı olarak çeviri ürünlerinin değerlendirilmesinde bir anahtar söz konusu olabilir mi? 3. Söz konusu değerlendirme, profesyonel iş yaşamının dışında; yani burada söz konusu edildiği gibi eğitimde yapılacak ise, notlandırma hangi ölçütlere dayandırılabilir? Bu sorulara verilecek yanıtlar ya da yanıtlarla meşgul olma gayretinin, sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında verilen eğitimde yer yer gözlemlenebilen nesnellik sorununa akademik çeviri eğitimi özelinde bir açılım olanağı sunacağı değerlendirilmiştir.

2. Çeviri Eğitiminde Ölçme

Genel itibarı ile ve ilk tahlilde edinilen veya pekiştirilen bilgi veya becerilerin bir ölçme aracı olarak sınav ile ölçüldüğü savlanabilir. Başka bir anlatımla yetişmesi için eğitime alınan öğrencilerden sınavlarda beklenen, onlara bir eğitim-öğretim planı çerçevesinde öğretilen bir **bilginin** ya da kazandırılan bir **becerinin** ortaya konmasıdır. Eğitimin esas ve usulü açısından kuramsal ya da uygulamalı biçimde tasarlanmış olması, bu iki yönden hangisine ağırlık verileceğini belirler.

Bu noktada çevirmenlerin yetiştirilmesi faaliyetinin adlandırılma biçimi ile ilgili bir kavramsal tartışma açılabilir. Bu tartışma Türkçe bilim dili açısından çeviri alanında öğrencilere verilen kurumsal hizmetin, kavramsal açıdan '**çeviri eğitimi**' mi, yoksa '**çeviri öğretimi**' mi şeklinde ele alınabileceğine dönük bir sorgulamayı içermektedir. Temel olarak kuramsal bilgilerin aktarımında bu hizmetin **öğretme**, uygulamalı etkinliklerin yerine getirilmesinde ise **eğitme** biçimi ile görülürleştiği savlanabilir nitelikte ise de, bu kavramsal tartışmanın olası etki alanı şu bakımlardan dar bir çerçeve sunmaktadır:

1. Çeviri eğitimi, akademik bir eğitim modeli olmanın yanında bir meslek eğitimidir. Bu yönü ile başka mesleklere yönelik verilen eğitimlerde olduğu gibi, eğitim süresince gerek kuramsal gerekse uygulamalı bir eğitim verilmektedir. Dolayısı ile çeviri alanında verilen akademik hizmetin hem öğretme hem de eğitmeyi içerisine aldığı ortaya çıkmaktadır.
2. Yine meslek eğitimi görünüşü temelinde genç çevirmen adaylarının yetiştirilmesindeki temel ölçüt, hedeflenen mezun profilidir. Toplumlararası iletişim gereksinimlerinin, dolayısı ile çeviri işine yönelik olarak yoğunlaşarak artan bir talebin söz konusu olduğu günümüz koşullarında, çeviri alanında verilen akademik hizmetin adı ile ilgili sorgulamalar, çeviri dünyasının pratik gerçekleri açısından gereksizleşmektedir.

Akademik çeviri eğitimi, temel olarak öğrencilerde çeviri edinci oluşturmak ya da pekiştirmek hedefini gütmektedir. Çeviri eğitimi veren kurumların kendilerine koydukları hedefler incelendiğinde çeviri eğitiminin akademik bir eğitim modeli olmanın yanında bir meslek eğitimi olarak değerlendirilerek buna göre ele alındığı gözlemlenebilmektedir. Çeviri eğitimi veren programların uyguladıkları ders izlenceleri de bu temel hedeflere göre şekillenmektedir. Kautz (2000: 424-429) özellikle Avrupa merkezli çeviri enstitülerinde verilen eğitimin şu temel alanları kapsadığını ifade etmektedir: "1. dil çalışmaları, 2. kültür bilgisi, 3. meslek bilgisi, 4. uzmanlık alanı bilgisi, 5. yazılı çeviri, 6. sözlü çeviri, 7. bilgisayar kullanımı, 8. kuramsal ve uygulamalı terimbilim, 9. çeviribilim". Türkiye örneğinde çeviri eğitimi veren kurumlarda ise okutulan ders izlencelerinin "dil edinci, kültür edinci, kuramsal bilgi ve uygulama" şeklinde değerlendirilip sınıflandırılabileceği ifade edilmektedir (Akalin ve Gündoğdu, 2010: 87). Bu tespitler; yani kurumsal çeviri eğitiminde hangi konular üzerine eğitim ve öğretim yapıldığına ilişkin

fiili durum, gerek çeviri eğitimindeki temel ilkeleri; gerekse bu temel ilkelerin kökenlendiği 'çeviri edinci' tasarımı ile ilgili fikirler vermektedir. Diğer yandan müfredatla ilgili bu görünüm, kurumsal çeviri eğitimi içerisinde bazı konular temelinde öğretim, bazı konular temelinde de eğitim etkinliklerinin planlandığını ve uygulandığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada ölçme açısından konu edilecek dersler ise **dil edincini geliştirmek için** çeviri eğitiminin ilk safhalarında çeviri uygulamalarının yaptırıldığı derslerdir. Bu derslerin sınavları da kendiliğinden anlaşılır biçimde uygulamalı olarak; başka bir anlatım ile çeviri sınavı şeklinde gerçekleşmektedir. Çeviri sınavları, bugün çeviri eğitimi açısından öğrencilerde oluşturulması ya da pekiştirilmesi / geliştirilmesi hedeflenen 'çeviri edinci'nin sınanması açısından başvurulmuş en temel araçtır. Çeviri eğitiminde eğitim ve öğretim yapılan alanlardaki hedeflerin belirlenmesi ve ölçme ile ilgili ele aldığı çalışmada Durukan (2017: 243), buradaki sava benzer bir biçimde "çeviri eğitimi bağlamında çeviri edincinin, barındırdığı alt edinçlerle birlikte bir bütün olarak ölçülebilmesinin ancak çeviri edimi üzerinden olanaklı" olduğunu ifade etmektedir. Çeviri edinci içerisinde tanımlanabilecek ve konumlandırılacak tikel bilgi ve beceri alanları elbette spesifik olarak birbirinden farklı derslerde farklı sınav formatları ile ölçülebilir, ancak bu tikel bilgi ve beceri alanlarının tamamına gönderme yaparak bunları sınamaya en mükemmel araç, açık uçlu biçimde planlanacak çeviri sınavları olarak görünmektedir.

3. Çeviri Sınavında Ölçülen Nedir?

Bilindiği gibi çeviri olgusu 'süreç, ürün ve işlev' gibi çeşitli açılardan betimlenebilen bir olgudur (Holmes, 1988). Çeviribilim araştırmalarının tarihine bakılacak olursa çeviri olgusunun bu temel açılardan mercek altına alınarak araştırma konusu edildiği görülebilmektedir. Başka bir anlatım ile çeviri üzerine araştırma yapanlar, çeviri üzerine yaptıkları gözlemleri bu temel düzlemlerde yapmışlar, bu gözlemlerden ise 'betimleyici çeviribilim araştırmaları' şeklinde kategorize edilen alanda bilgi kazanımları söz konusu olmuştur. Kuramsal alandaki bu fiili durum; yani çeviri olgusunun bu açılardan gözlemlenebilir oluşu, çeviri uygulamasının gerçekliği ve bunu değerlendirmedeki olanaklar ve sınırlar hakkında bazı bilgiler vermektedir. Yani çeviri eylemi, süreç, ürün ve işlev açılarından hareketle gözlemlenebiliyorsa, yine bu açılar temelinde değerlendirilebilir niteliktedir. Bu anlamda kuram ile uygulamanın çeviri alanında var sayıldığı gibi birbirini reddetmesi veya dışlaması durumu değil aksine tamamladığı söylenebilir.

Süreç: Sürecin değerlendirmesi konusunda başka alanlarla kurulacak analogiler söz konusu olabilir. Bir örnek olarak matematik alanındaki ölçme ve değerlendirmeye bakılırsa; bir öğretmenin öğrencilerin matematik alanı ile ilgili performanslarını değerlendirirken, onlara bir problem sorusu yönelttiğini düşünelim: Bu değerlendirme eğer test değil klasik sınav üzerinden yapılıyorsa öğretmen her zaman 'sonucu' değerlendirmez. Eğitim öğrencileri hayata hazırlamayı önceliyorsa ki; -bu son derece anlaşılır bir durumdur- hayatta sonuçlar, kuskusuz daha çok önemsenmektedir, ancak süreç de sonucu belirlemede, sonucun o sonuç olmasına azımsanmayacak ölçüde etki etmektedir. Dolayısı ile öğretmen doğru sonuca ulaşmasa da öğrencilerin o problem özelinde yaşadıkları olumlu veya olumsuz süreci de hesaba katar ve gidiş yolunu da puanlandırır. Bu tutumun gerekçesi şöyle açıklanabilir: Gidiş yolu doğru olan öğrenci o durum için yakalayamadığı başarıya başkaca durumlarda erişecektir. Gidiş yolu

⁴ Çeviri edinci, akademik çeviri eğitimi içerisinde eğitimin içeriği ve yöntemi ile ilgili yapılan programlama ve planlamaları belirleyen öncelikli anahtar kavramlardan biri olarak; çeşitli kaynaklarda çeviri yapabilmek için gerekli olan çeşitli bilgi ve beceri alanlarındaki kazanımları içeren bir üst edinç olarak tanımlanmaktadır (krş. Eruz 2003: 72, Akalın 2016: 60).

doğru öğrenci, potansiyel olarak başarıya yakın öğrencidir. Analojinin kurulduğu bu örnek, çeşitli işlemlerin yapılarak problemlerin çözümlerinin arandığı tüm alanlar için geçerli olabilir. Konu çeviri performansının değerlendirilmesine geldiğinde ise ki buradaki performans sözcüğü asıl olarak hem süreci hem de ürünü ifade edebilmektedir, çeviri sürecinin gözlemi her zaman her koşulda mümkün olamadığından değerlendirme, çeviri ürünleri, yani çeviri metinler üzerinden mümkün olmaktadır. Bu noktada eğitimcilerin süreçten çok ürünü öncelikle bu bakımdan anlaşılır görünmektedir. Zira somut olan, elde bulunan; diyesi cisimleşmiş olan çeviri metindir. Bu çeviri metin, özgün ile bir eşdeğerlik ilişkisi içerisindedir. Zira her çeviri bir eşdeğerlik beklentisi içerisinde yapılır ve erek metin bu talebe karşılık vermek durumundadır. Ancak çeviri eğitiminde eğitimcilerin süreçten çok ürüne odaklanmalarının gerekçesi, çeviri eyleminin süreç açısından takip edilebilirliğinin düşük olmasında aranmaz. Öte yandan çeviri performansının değerlendirilmesinde çeviri ürünlerine odaklanma, çeviri dünyasının çevirmenlerden beklentileri ile de örtüşmektedir⁵.

Ürün: Çeviri ürünü, çeviri sürecinde ortaya çıkan sonucun cisimleşmiş halidir. Bu cisimleşme metin formu ile gerçekleşmektedir. Bugün, profesyonel çeviri dünyasında (çeviri piyasası) müşterinin beklentilerine yanıt verme arzusunda olan işverenler için önemli olan, iş verdiği profesyonel çevirmenlerin ne kadar iyi bir çalışma sürecini geride bıraktıkları değil, zaman sınırlamasına dikkat ederek kalite standartları ölçüsünde başarılı çeviri işlerini teslim edip etmedikleridir. Çeviri ürünü, gerek eğitimciler için gerekse çeviri dünyasındaki işverenler için bugün çeviri performansının değerlendirilmesindeki temel malzemeyi teşkil etmektedir. Gözlem düzeyinde çeviri olgusunun çeşitli boyutlarını temsil eden 'süreç, ürün ve işlev' açıları, uygulamaya geçildiğinde bir temel olarak 'erek metin'de somutlaşmakta; cisimleşmektedir. Çalışma süreci açısından verimli aşamaları (çeviri öncesi işlemler, çeviri işlemi, çeviri sonrası işlemler) takip eden bir çeviri işinin, başarılı bir iş olarak müşteriye teslim, ya da erek okura sunulma olanağı, görece yüksektir. Diğer yandan, erek metnin erek okur üzerinde uygulayacağı etkiyi göz önünde bulunduran ve bu ölçütü; yani erek dizge faktörünü çeviri işine yansıtan çevirmenin, erek okur açısından daha kabul edilebilir çeviri ürünleri ortaya koyması muhtemeldir. Bu bağlamda, kuramsal anlamda gözlem ve betimlemenin nesnesi olan 'süreç, ürün ve işlev' açıları, çeviri uygulamasında 'ürün' belirleyeni üzerinden değerlendirilmektedir. Çeviri metinler, kullanımlık metinler örneğinde 'çeviri işletmesi-çevirmen-müşteri' ilişkileri açısından birer ürün olarak değerlendirilirse, ifa edilen işe 'kalite standartları' temelinde bakmanın gerekçeleri oluşmaktadır. Lee-Jahnke (1997: 181), ISO'ya göre bir çevirinin kalitesini belirleyen 4 temel ölçütü şöyle aktarmaktadır:

1. Çeviri metin, biçim ve içerik açısından özgün metinle tam olarak örtüşmelidir.
2. Alıcılarında özgün metinle aynı tepkileri uyandırmalıdır.
3. Yorum açısından özgün metinle aynı hareket alanını sunmalıdır.
4. Diğer yandan erek metin, aksi söylenmemiş ise, dipnotları, ekleri, tabloları, dizinleri ve şekilleri tam olarak vermelidir ve şekil ve tablolardaki metin bölümleri erek dile çevrilmelidir.

⁵ Öğrencilerin / çevirmen adaylarının çeviri süreçlerini takip etmeye yarayacak çeşitli teknolojik araçlar söz konusu olabilir. Ancak çeviri dünyasını canlandırma hedefi güden; dolayısı ile istikbaldeki profesyonel aday çevirmenlerin iş yaşamına hazırlanmasını önceleyen çeviri eğitimi programları, seçenek olarak yürüten / mevcut çeviri dünyasının önceliklerini dikkate alabilir. Bugün çeviri işletmeleri, çeviri büroları veya yayınevleri şeklinde görülürleşen işverenler, 'ne yazık ki' süreçten çok ürün ile ilgilenmektedir.

Kullanımlık metinler örneğinde çeviri ürünleri ile ilgili yapılan kalite tanımı ve içeriklerini, diğer metin türlerinde, 'işveren-çevirmen-erek okur' ilişkileri açısından yeniden düşünmek ve yorumlamak yararlı olabilir.

İşlev: Bugün çeviri dünyasında bir çevirinin başarımı, piyasada ağırlıklı olarak çevirisi yapılan metin türlerinde; yani kullanımlık metinlerde **müşterilerin**; yazınsal türler örneğinde ise **erek kitlenin** beklentilerine ne kadar uyduğu ile ölçülmektedir. Modern çeviri kuramında, bugün çeviri metnin, özgünde ortaya konan iletişim amacını paylaşmasının gerekmediği savunulmaktadır (örn. Vermeer, 1986). Bu yönü ile, çevirinin değerlendirimini, 'kaynak metin' şeklinde ifade edilen çıkış noktasına dayandırmak, yeterli bir çerçeve sunmamaktadır. Bu anlamda özgün metinden çeşitli eşdeğerlik ilişkileri açısından uzaklaşan bir çeviri metnini, ilk tahlilde kabul edilemez bir ürün olarak değerlendirmek mümkün değildir. Her çeviri, özgün metinle karşılaştırıldığında belli kayıpları beraberinde az ya da çok getirmektedir. Bu durum, çeviri tarihi açısından çevirmenlerin hainlikle itham edilmesine de zemin hazırlamıştır. Buna göre, her çeviri belli kayıpları beraberinde getirdiğinden her çeviri işi, bir 'ihanet'dir. Bu ihanet, kaynak metne ve / veya kaynak metin yazarına bir ihanettir. Bu bağlamda, her metin özgün metinle her zaman örtüşmek zorunda olmayan bir biçimde hitap ettiği kitlede bir etki uyandırır. Bu etkiler, Reiß'in (1971) Bühler'in dilin işlevlerinden hareketle metinleri sınıflandırırken gönderme yaptığı 'bilgilendirme, duygu durum yaratma, çağrı yapma' gibi çeşitli biçimlerde adlandırılabilir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, her çeviri, muhakkak suretle belli kaymaları, sapmaları beraberinde getirmektedir. O halde, çeviri ürünlerinin değerlendirilmesi, hangi temel ölçütler temelinde gerçekleştirilebilir ve gerekçelendirilebilir? Bu değerlendirmenin temelleri ve olası ölçütleri üzerine çeşitli savlar bulunsa da bu ölçütlerin uygulamaya aktarılmasında çoğu durumda bir netlik ve ortak çözümlerden söz etmek mümkün görünmemektedir.

4. İçerik Mi Biçim Mi?

Sözünü yazılı ya da sözlü olarak dile getiren kişi meramını belli bir formda ifade eder. Dolayısı ile dil yolu ile ifade edilen her bildirimde bir içerik ve bu içeriğin ortaya konma biçimi söz konusudur. Biçim ile içerik birbiri ile uyumlu olduğunda başarılı bir iletişimin on koşullarından en önemlisi yerine getirilmiş olur. Metinsellik ölçütleri⁶ açısından metni oluşturan parçaların 'metin' denen bütünle uyumlu bir ilişki içerisinde olması kabul edilebilir metinleri ortaya koymaktadır. Başka bir ifade ile metin kendi içerisinde yüzey yapı ve derin yapı; başka bir ifade ile yapı ve anlam açısından tutarlı olmak zorundadır. Bunlar, metin yazarlığı ile ilgili en temel isterlerdir. Çevirmenler, bir yönleri ile metin yazarı olarak tanımlanabilirler. O halde bir çevirmenin özgün metinden bağımsız olarak ürettiği metinlerin biçimsel açıdan 1. doğru yazım, 2. dilbilgisi açısından doğru olması; 3. içerik açısından da anlatım bozukluğu barındırmaması gerekmektedir. Çeviri odaklı düşünüldüğünde çeviriyi değerlendirme kriterleri açısından birbirinden farklı yaklaşımlardan söz etmek mümkündür. Bunlardan ölçüt oluşturabilecek önerilerden biri, Stolze'nin (1997) '**Thematik, Lexik, Pragmatik ve Stilistik**' olarak belirttiği 4 temel değerlendirme kategorisidir. Bu kategorilere dikkat edilirse bunlardan 'Thematik ve Lexik'in '**ne**' sorusu ile 'Pragmatik ve Stilistik' kriterlerinin ise '**nasıl**' sorusu ile ilgili olduğu görülür. Her türden sözlü ve yazılı iletişim konuşucusu ve yazarı tarafından, ne sorusu ile içeriklendirilip nasıl

⁶ Bu konudaki en başat yaklaşım için bkz. Beaugrande ve Dressler, 1981.

sorusu ile biçimlendirilmektedir. Bu temel fikir, çeviri performanslarının değerlendirilmesinde etkinleşebilecek ölçütleri belirler niteliktedir.

Stolze'nin yukarıda da gönderme yapılan değerlendirme kategorileri ile ilgili yaklaşımı, çeviri konusunda uzmanlaşmanın yavaş yavaş ortaya konmaya başladığı ideal durumlarda söz konusu olabilir. Fakat dille ilgili tanışıklık düzeyinin düşük olduğu durumlarda **bu ölçeğin basitleştirilmesi** söz konusu olabilir. Bu çalışmada önerilen puanlama anahtarı modeli, ortaya konan çeviri ürünlerini, 1. sözcük tercihleri 2. dil bilgisi yönü ile değerlendirmektedir. Sözcük seçimleri, çevirinin başarımını belirleyen son derece önemli bir konudur. Çeviri, bir karşılıklar bulma sorunudur, bu karşılıklar üzerine çalışabilme yeterliliği ise, bir çevirmen donanımıdır. Çevirmen, seçenekler arasından seçim yapan, hatta seçeneği yoksa üreten bir dil uzmanıdır. Diğer yandan, sözcükler ya da sözcük grupları temelinde bulunan karşılıkların, dilbilgisi kurallarına uygun biçimde organize edilmesi, gerekmektedir. Bu organizasyon ise, dilbilgisi kurallarına hâkimiyet olmaksızın düşünülemez. Bu boyutların / açılardan değerlendirilmeye katılımları / ağırlıkları metnin tek tek bölümleri olan her bir segment için farklılaşabilir. Konuyu kuramsal açıdan gerekçelendirmek gerekirse her çevirmen, çeviri sürecinde temelde iki alanla ilgili işlemler yapar. Bu işlem alanlarını çeşitli açılardan adlandırmak gerekirse, çevirmenin işlemlerini yaptığı iki dinamik çalışma alanı şu biçimde ifade edilebilir: Genel açıdan: 'Biçim ve içerik', çeviri açısından: yapı ve anlam, metinsel açıdan: yüzey yapı ve derin yapı, dilsel açıdan: dilbilgisi ve sözcük seçimi.

Bu çalışmanın **esas konusunu** teşkil eden sorunsal ve öncelikli işlem öğrencilere çevrilmesi görevi ile verilen metnin puanlandırılmasında **ağırlıkların** metin bölümlerine dağıtılmasıdır. Gerzmiş-Arbogast (1997: 575), çeviri performansının değerlendirilmesinde 'en önemli sorunun değerlendirilecek ürünün, yeni ortaya konan erek metnin segmentlere ayrılması olduğunu, ancak bunun için de herkesçe kabul gören bir yöntem bulunmadığını' ifade etmektedir. Arbogast, bu düşüncesini 'çeviri birimi' şeklinde adlandırılabilir bir segmentin verili olarak var olmaması ile ilişkilendirmektedir. Bu çalışmada savunulan puanlama anahtarı tasarımında segmentler, gerek anlamsal gerekse dilbilgisel açıdan bir **birlik** oluşturan en küçük birimlerden meydana gelmektedir. Bu anlamda bu açılardan ulaşılabilecek en küçük birim, 100 toplam puan üzerinden kapladığı hacme göre puanlanmaktadır.

Tasarımsal düzeyde bu çalışmanın kuramsal bölümünde yapılan tartışma, çeviri sınavlarında puanlama anahtarı ile ilgili bir talebi ya da arayışı haklı çıkarmakta, bu yolla devreye alınabilecek bir şeffaflığın da gerekçelendirilebilir yönleri olduğunu ortaya koymaktadır. Kuramsal zemin ve bu anlamda yapılan tartışmaya dayalı olarak, uygulama ayağında çeviri sınavlarında bir puanlama anahtarının bulunabileceği savlanabilir ve savunulabilir görünmektedir. Bu çalışmada savunulan puanlama anahtarı tasarımı, henüz çeviri edinci gelişmemiş olan gerek çeviri eğitiminde ilk dönemlerinde bulunan öğrenciler gerekse dil eğitimi ile ilgili programlarda öğrenim gören öğrenciler için, kullanılabilir niteliktedir. Bu tasarımda temel olarak bir **içeriksel puanlama anahtarı** tasarlanmaktadır⁷. Bu puanlama anahtarı, esas olarak ve öncelikle puanlamayı; öte yandan içerik açısından temel alınacak noktaları göstermekte, öğrencilerin bu içeriği nasıl ifade ettikleri ile ilgili katı kurallar koymamaktadır. Bu yönü ile öğrencilerden, bu puanlama anahtarında yer alan içeriksel çeviri ile ifade açısından aynı ya da benzer bir çeviri ürünü ortaya koymasını beklenemez. Bu tasarımda önce puanlama anahtarı olarak işlev görecek içeriksel çeviri, gerek anlamsal gerekse dilbilgisel açıdan birlik oluşturacak şekilde

⁷ Buradaki değerlendirme kriterlerini önceleyen bir puanlama anahtarı tasarımı, Akalın (2019: 275) tarafından, dil edincinin 'hangi yön ve boyutlarda ölçülebileceğini' göstermek için kullanılmıştır.

segmentelere ayrılıp, bu segmentler, toplamda 100 puanı bulacak şekilde kıymetlendirilmektedir. Segmentlerin içinde ise, bir segmentin gerek sözcük seçimi gerekse dilbilgisel açıdan doğru bir şekilde çevrilmesi temel koşul olmakla birlikte, bu segmentteki anlamın doğru bir dil ile (kurallara dikkat edilerek) aktarılması, henüz çeviri eğitiminin başında bulunan öğrenciler için belirleyici bir yeti, eğiticiler açısından da değerlendirmede belirleyici, fark oluşturucu bir özelliktir. Çeviri eğitiminin ileriki aşamalarında bulunan ve çeviri işini profesyonel bir uğraşı alanı, diyesi bir meslek olarak seçerek böyle bir formasyonu edinen kişiler için, metin yazarlığı bağlamında elbette erek dünya ile ilgili başkaca özellikler ve onlara yönelik üst düzey beklentiler söz konusudur. Bu bağlamda, burada değerlendirmeye ölçüt oluşturacak puanlama anahtarı tasarımını, içeriğin ön planda olduğu, öğrenciler açısından daha somut (basit) nitelikli, metin tipi açısından ağırlıklıla 'bilgilendirici' metin tipi örneğinde bir öneri olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Gerek yan anlamlar gerekse sanatlı anlatımların söz konusu olduğu 'kurgusal' metinlerde, değerlendirmecileri, biçimsel açıdan sınırlayacak olan bir puanlama anahtarı, bu koşullarda elbette tartışmalı olacaktır.

5. Uygulama

5.1. Uygulama Metni

Aşağıdaki metin, Mütercim-Tercümanlık Programı 1. Sınıf öğrencilerine bir çeviri görevi olarak verilmiştir. Çeviri görevi ile ilgili koşullar şunlardır:

- Yalnızca basılı olmak kaydı ile sözlük kullanımı serbest bırakılmıştır.
- Uygulama henüz 1. Sınıf öğrencileri ile yapıldığından, kitlenin genelinin çeviri edinci şeklinde tanımlanan bilgi ve becerilere sahip olmadığı düşünülmüş, bu nedenle erek dünya ile ilgili hiçbir bilgi paylaşılmamış, çeviri görevi betimlenerek anlatılmamıştır⁸.
- Öğrencilere 1 saat 15 dakikalık bir süre tanınmıştır.
- Metnin sonuna kaynak bilgisi verilmiştir. Böylelikle, metnin uygulama için uygulamacı tarafından (yapay bir biçimde) oluşturulmuş bir metin olmadığı, tersine 'gerçek, canlı' bir metin olduğu vurgulanmıştır.
- Puanlama anahtarında olsa da, öğrenciye verilen kaynak metinde puanlama belirtilmemiştir. Bu yolla, öğrencilerin metne bir bütün dâhilinde bakmaları beklenmiş ve çevirmenlerin metnin tamamının çevirisinden sorumlu oldukları çağrıştırılmıştır.

Liebeskummer überwinden - wie geht das am besten?

Wer kennt das nicht? Die Schmerzen, die mit einer Trennung verbunden sind. Egal, wie lange die Beziehung gedauert hat, der Abschied von der geliebten Person tut weh. Vor allem wenn man verlassen wurde, verfällt man in einen Schock ähnlichen Zustand. Dabei gibt es einige Dinge, die Sie zum

⁸ Bu bağlamda yapılan uygulamanın ve kullanılan puanlama anahtarının, ağırlıklıla çeviri eğitiminin yalnızca bir boyutu olan 'dil edinci'ni ölçmeye yarayacağı savunulmaktadır. Zira kabul etmek gerekir ki; ana dil edinci ve bilinen yabancı dil / dillerle ilgili bilgi ve becerileri kapsayan bir 'dil edinci' çeviri eğitimi için ön koşuldur. Dolayısı ile çeviri eğitimi, profesyonel anlamda yazılı ve sözlü çeviri yapabilecek mütercim ve tercümanlar yetiştirme hedef ve ideali ile öğrencileri / çevirmen adaylarını yeterli bir dil seviyesine ulaştırma amacını güden bir dil eğitimi üzerine kurulmaktadır. Başka bir anlatımla, akademik çeviri eğitimi, öğrencilerdeki dil edincini bir temel olarak kabul edip bu şekilde ele alır, varsa- bu konudaki eksiklikleri özellikle eğitim-öğretimin ilk yıllarında gidermeye çalışır. Dolayısı ile buradaki puanlama anahtarı tasarımı, tümel çeviri edinci açısından üzerine çalışılabilir yönleri barındırmakla birlikte, çeviri edincinin bir boyutu olan dil edincinin gerek geliştirilmesi / pekiştirilmesi ya da sınanması açısından işlevselleşebilecektir.

Liebeskummer überwinden beachten können und um Sie bereit zu machen, irgendwann eine neue Beziehung einzugehen.

Das Wichtigste

- Liebeskummer überwinden geht schneller, wenn Sie akzeptieren, dass es aus ist.
- Falls möglich, brechen Sie den Kontakt ab - das beschleunigt die Heilung.
- Machen Sie sich klar, dass Sie nicht in einer Beziehung sein wollen mit einem Menschen, der Sie nicht will.
- Finden Sie heraus, was hinter Ihrem Liebeskummer verborgen liegt.
- Arbeiten Sie Ihre Vergangenheit auf. Erst wenn Sie erkennen, welche Beziehungsmuster Sie verinnerlicht haben, können Sie diese auflösen und neu beginnen.
- Kultivieren Sie Selbstliebe - das macht attraktiv und glücklich.
- Lassen Sie negative Gedanken hinter sich - wer optimistisch in die Zukunft blickt, verarbeitet die Trennung wesentlich schneller.
- Kosten Sie Ihr Single -Leben aus - allein sein ist toll!

Akzeptieren Sie, dass es vorbei ist

Ja, es tut weh und es scheint unbegreiflich. Gerade noch saß man gemeinsam am Tisch und hat Pläne für den Urlaub gemacht und plötzlich steht man vor einem Scherbenhaufen. Das soll es gewesen sein? Gibt es denn keine Hoffnung mehr? Die Antwort schmerzt, aber sie lautet: Nein! Akzeptieren sie, dass es vorbei ist. Je eher Sie sich damit abfinden, dass sie ab sofort getrennte Wege gehen, desto schneller werden Sie bereit sein, selbst ein neues Leben zu beginnen. Ohne den Ex-Partner. Falsche Hoffnungen führen zu immer neuen Enttäuschungen und dazu, dass Liebeskummer überwinden länger dauert. Brechen Sie, wenn möglich, den Kontakt für einige Zeit ab. Das hilft dabei, die Trennung zu akzeptieren und zu verarbeiten. Bitten Sie Ihren Partner darum, dass er sich nicht mehr bei Ihnen meldet. Auch wenn es unglaublich weh tut, es ist der einzige Weg, wie Sie schnellstmöglich wieder auf die Beine kommen. Sie werden jetzt vielleicht sagen: „Aber es gibt auch Paare, die wieder zusammen gekommen sind nach einer Trennung“. Ja, das ist richtig. Sie können das Risiko eingehen und versuchen, Ihren Ex-Partner zurück zu erobern. Hören Sie in sich selbst hinein - wenn Sie sich sicher sind, dass die Beziehung noch zu retten ist, versuchen Sie es. Aber wie bereits erwähnt - ein Festhalten an der Beziehung verlängert und verschlimmert den Liebeskummer. Deshalb ist es besser, loszulassen und sich neu zu orientieren.

Quelle⁹: <https://www.scheidung.de/liebeskummer-ueberwinden.html>

5.2. Puanlama anahtarı

Değerlendirmeye temel teşkil eden aşağıdaki puanlama anahtarı, öncelikle metin bölümleri açısından puanlamayı ve bu metin bölümlerine (segmentlere) göre notlandırmayı sağlamıştır. Diğer yandan isteyen öğrencilere puanlama anahtarı ile birlikte kendi cevap kâğıdı verilmiş, böylelikle öğrencilerin bir karşılaştırma yapma olanağı yaratılmıştır. Puanlama anahtarı ile ilgili temel özellikler şöyledir:

⁹ Uygulama için seçilen kaynağa erişim tarihi, 27.03.2019'dur.

- Söz konusu anahtar, içeriksel bir puanlama anahtarıdır, dolayısı ile öğrencilerin 'neyi' söyleyecekleri ile ilgili **göndermeler** yaparken, 'nasıl' söyleyecekleri ile ilgili bir **sınırlama** yapmamaktadır.
- Metin, dilbilgisel ya da anlamsal olarak ayrışmaların olduğu yerlerde segmentlere ayrılmıştır. Mümkün olan en keskin ölçme için, segmentlere ayırmada olabilecek en küçük birimlere inilmeye çalışılmıştır.
- Metnin madde başları şeklinde sıralama içerdiği yerlerde her madde başı, doğal segmentleri teşkil etmiştir.
- Her bir segmentte, dilbilgisi ile sözcük seçimleri, o segmente özel olarak farklılaşabilmektedir, ancak özel bir durum yok ise ağırlıklarının yarı yarıya olduğu düşünülebilir.

Aşk Acısının Üstesinden Gelmek – En İyi Yolu Nedir? (2)

Bunu kim bilmez ki? Ayrılığın acılarını. İlişkinin ne kadar sürdüğü fark etmez, sevilen kişiden ayrılmak acı verir. Hele terkedildiyse şok benzeri bir duruma düşersiniz. Bu noktada, aşk acısını atlatmak için dikkate alabileceğiniz ve herhangi bir zamanda yeni bir ilişkiye yelken açmaya sizi hazırlayacak birkaç şey söz konusu. (15)

En Önemlisi (1)

- Bittiğini kabul ederseniz, aşk acısını atlatmak daha hızlı olur. (3)
- Mümkünse, teması kesin – bu iyileşmeyi hızlandırır. (2)
- Sizi istemeyen bir insanla bir ilişki yaşamak istemediğinizin farkına varın. (5)
- Aşk acınızın arkasında saklı olan şeyleri bulup çıkartın. (3)
- Geçmişinizle yüzleşin. Ancak hangi ilişki kalıbını benimsemiş olduğunuzu fark ettiğinizde bunu bitirip yeni bir başlangıç yapabilirsiniz. (7)
- Öz sevginizi besleyin - bu çekici ve mutlu kılar. (3)
- Olumsuz düşünceleri gerinizde bırakın – geleceğe iyimser bakan, ayrılığı temelde daha hızlı sindirir. (6)
- Tek yaşamanın keyfini sürün – yalnız olmak harikadır! (2)

Geçip Gittiğini Kabullenin (1)

Evet, acı veriyor ve akla sığmaz görünüyor. Bir süre önce masada birlikte oturup tatil planları yapıyordunuz, şimdiyse bir enkazın önünde duruyorsunuz. (6)

Böyle olmak zorunda mıydı? Hiç umut yok mu ki? Cevap can acıtsa da 'hayır!' Geçip gittiğini kabullenin. Bundan sonra ayrı yollardan gitmeye ne kadar erken katlanırsanız, yeni bir hayata başlamaya o kadar hızlı hazır hale gelirsiniz. Eski partneriniz olmadan. (10)

Yersiz umutlar, her zaman hayal kırıklıklarına ve aşk acısını atlatmanın gecikmesine neden olur. Mümkünse teması bir süreliğine kesin. Bu, ayrılığı kabullenmede ve sindirmede yardımcı olur. (10)

Partnerinizden, sizi artık aramamasını rica edin. Bu inanılmaz derecede acı verse de, yeniden mümkün olduğunca hızlı ayağa kalkmanızın tek yolu budur. (6)

Şimdi söyle diyeceksiniz belki: “Ayrılıp yeniden bir araya gelen çiftler de var”. Evet, bu doğru. Riske girebilir ve eski partnerinizi yeniden fethetmeye çalışabilirsiniz. (6)

İç sesinizi dinleyin – ilişkinin hala kurtarılabılır olduğundan eminseniz bunu deneyin. Fakat daha önce de değinildiği gibi – ilişkiye takılıp kalmak aşk acısını uzatır ve kötüleştirir. (8)

Bu yüzden, salıvermek ve yeniye odaklanmak daha iyidir. (4)

Quelle: <https://www.scheidung.de/liebeskummer-ueberwinden.html>

5.3. Bulgular

Uygulama neticesinde öğrencilerin çeviri performansları, yukarıdaki puanlama anahtarı temelinde değerlendirilmiş ve 100 tam puan üzerinden notlandırılmıştır. Kâğıdını ve değerlendirme ölçütlerini merak eden öğrencilere, KM ve içeriksel puanlama anahtarını içeren EM verilmiş, değerlendirme sonucu ile ilgili herhangi bir itiraz gözlenmemiştir. Uygulamaya katılan tüm öğrencilerin performans değerlendirmesine bu çalışmada yer verilemeyeceğinden aşağıda tablolar halinde, karşılaştırmayı okuyucular için kolaylaştırmak için rastgele biçimde KM’den 3 ayrı örnek segment, bu segmentin puanlama anahtarındaki karşılığı ve bu segmentte 3 öğrencinin çevirisine yer verilmiştir. Çevirisine yer verilen 3 öğrenci her bir örnek segmentte rastgele seçilmiştir. Öğrencilerin çevirilerinde yazım, dilbilgisi hataları ile anlatım bozuklukları korunmuştur. Köşeli parantez ile verilen açıklama bölümlerinde ise, ilgili öğrencinin o segmentte aldığı puan ve bu puanlamanın gerekçelendirilmesi yapılmaktadır. Bu gerekçeler kısa gerekçeler olup, sözcük seçimi ve dilbilgisi düzeyindeki daha ayrıntılı açıklamalar, kağıtlarını görme talebinde bulunan ve kağıtlarını puanlama anahtarı ile karşılaştıran öğrencilere yapılmıştır:

1. Örnek Segment

Kaynak Metin	Wer kennt das nicht? Die Schmerzen, die mit einer Trennung verbunden sind. Egal, wie lange die Beziehung gedauert hat, der Abschied von der geliebten Person tut weh. Vor allem wenn man verlassen wurde, verfällt man in einen Schock ähnlichen Zustand. Dabei gibt es einige Dinge, die Sie zum Liebeskummer überwinden beachten können und um Sie bereit zu machen, irgendwann eine neue Beziehung einzugehen.
Puanlama anahtarı	Bunu kim bilmez ki? Ayrılığın acılarını. İlişkinin ne kadar sürdüğü fark etmez, sevilen kişiden ayrılmak acı verir. Hele terkedildiyse şok benzeri bir duruma düşersiniz. Bu noktada, aşk acısını atlatmak için dikkate alabileceğiniz ve herhangi bir zamanda yeni bir ilişkiye yelken açmaya sizi hazırlayacak birkaç şey söz konusu. (15)
Öğrenci 1	Kim bunu bilmez? Acılar ayrılmaktan sonra bağlantılı olduğu için. Her ne kadar ilişki uzun sürdüyse yinede sevdiğin kişiyle ayrılması acı veriyor. Terk edildikten sonra şoka girersin. Bunun üzerine birkaç şey dikkat edilmesi lazım. eğer yeni bir ilişkiye girmek istiyorsan. [Öğrencinin, bu segmentte aldığı puan 10’dur. Genel olarak KM’yi anlamlandırdığı sözcük seçimlerinin genel olarak isabetli olmasından anlaşılmaktadır, ancak dilbilgisi yönünden eksikler göze çarpmaktadır.]

Öğrenci 2	<p>Kim bilmez ki? Ayrılık ile gelen gönül (aşk) acısını. İlişkinizin ne kadar sürdüğün önemi yok sevdiğiniz kişiden ayrılmak daima can yakar. Üzerine bir de terkedildiysek şok durumuna düşeriz. Daha sonrasında sağlıklı bir ilişkiye tekrardan hazır olabilmemiz için aşk acısını kolayca atlatmanın yöntemleri vardır.</p> <p>[Öğrencinin bu segmentte aldığı puan 13'dür. Gerek sözcük seçiminde gerekse dilbilgisi kurallarına uyma konusunda özenli bir dil kullanımı göze çarpmaktadır.]</p>
Öğrenci 3	<p>Kim bilmez ki, vedanın acılarıyla bağlı olduğunu. Hatta, o çok sevdiğiniz kişi ile ilişkiniz daha ne kadar süreceğini nasıl bilebilirsiniz? İş terk etmeye geldiğinde herkes için harap eden bir duruma benzediği açık. Bu konu size aşk acılarınızda duygularınızı bastırmakta dikkat etmenizi ve hazır olduğunuzda, yeni bir ilişkiye istediğiniz zaman girmek için yazıldı.</p> <p>[Öğrencinin bu segmentte aldığı puan, 5'tir. Gerek sözcük seçimi, gerekse dilbilgisi düzeyinde çeşitli yetersizlikler, göze çarpmaktadır.]</p>

2. Örnek Segment

Kaynak Metin	Arbeiten Sie Ihre Vergangenheit auf. Erst wenn Sie erkennen, welche Beziehungsmuster Sie verinnerlicht haben, können Sie diese auflösen und neu beginnen.
Puanlama anahtarı	Geçmişinizle yüzleşin. Ancak hangi ilişki kalıbını benimsemiş olduğunuzu fark ettiğinizde bunu bitirip yeni bir başlangıç yapabilirsiniz. (7)
Öğrenci 1	<p>Geçmişiniz hakkında çalışın. İlk ne zaman tanıştığınızı, hangi ilişki sorunlarınız olduğunu çözün ve yeniden başlayın.</p> <p>[Öğrencinin bu segmentte aldığı puan 3'tür. Gerek sözcük seçimi gerekse dilbilgisine riayet, yetersiz görünse de, yaklaşık yarı oranda bir anlaşılabilirlikten söz edilebilir.]</p>
Öğrenci 2	<p>Geçmişinizi unutmaya çalışın. İlk önce</p> <p>[Öğrenci, bu segmentte puan alamamıştır. İlk tümcede anlam yakalanamamış, ikinci tümce ise tamamlanamamıştır.]</p>
Öğrenci 3	<p>Geçmişiniz üzerine çalışın. İlk olarak ne zaman nasıl bir ilişkiye sahip olacağınızı belirleyin bunları çözüp yeni başlangıç yapın.</p> <p>[Öğrenci, bu segmentte 2 puan almıştır. Sözcük seçimi konusunda yeterliliğe yaklaşılsa da anlamın doğru yapılar ile aktarımı sorunlu görünmektedir.]</p>

3. Örnek Segment

Kaynak Metin	Das soll es gewesen sein? Gibt es denn keine Hoffnung mehr? Die Antwort schmerzt, aber sie lautet: Nein! Akzeptieren sie, dass es vorbei ist. Je eher Sie sich damit abfinden, dass sie ab sofort getrennte Wege gehen, desto schneller werden Sie bereit sein, selbst ein neues Leben zu beginnen. Ohne den Ex-Partner.
Puanlama anahtarı	Böyle olmak zorunda mıydı? Hiç umut yok mu ki? Cevap can acıtsa da 'hayır!' Geçip gittiğini kabullenin. Bundan sonra ayrı yollardan gitmeye ne kadar erken katlanırsanız, yeni bir hayata başlamaya o kadar hızlı hazır hale gelirsiniz. Eski partneriniz olmadan. (10)
Öğrenci 1	O olmalı mı? Çok umut yok mudur? Cevap acı ama doğrudu: yok! Kabul edin ve arkanızda bırakın. Evet kendinizi tazmin edin, aniden yola giden buyüzden daha hızlı unutursun, senin için yeni bir hayat başlar. Bir partner olmadan. [Öğrencinin bu segmentten aldığı puan 4'tür. Sözcük seçimi ve dilbilgisi düzeyinde verilen isabetsiz kararlar ve hatalar nedeni ile anlaşılabilirlik büyük oranda zarar görmüştür.]
Öğrenci 2	Bu böyle mi olmalıydı? Artık hiç umut yok mu? Cevabı can yakar ama: Hayır! Denilir. Bunun bittiğini kabullenin. Hızlıca ayrı yollara gittiğinizi ne kadar çabuk kabullenirseniz, o kadar çabuk kendiniz için yeni bir hayata başlamaya hazır olursunuz. Eski sevgili olmadan. [Öğrenci, bu segmentte 9 puan almıştır. Bu notlandırma, sözcük seçimi ve dilbilgisi açısından son derece yeterli bir düzeyi ortaya koymaktadır.]
Öğrenci 3	Bu olmalı mı? Daha fazla umut yok mu? Cevap acı verici ama siz "hayır! Kabullenin geçtiğini. ... Eski sevgiliniz olmadan. [Öğrencinin bu segmentte aldığı puan, 3'tür. Çevrilen kısımlarla ilgili kısmi bir başarı olsa da çevrilmeyen kısımlar, notlandırılmamaktadır.]

6. Sonuç

Çalışmanın kuramsal ve uygulamalı bölümleri bir üst bakışla değerlendirildiğinde çeviri uygulaması alanında ölçme ve değerlendirme alanının verilen eğitimde konan hedeflerin denetiminde anahtar bir role sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Zira nesnel ve gerekçelendirilebilir bir ölçmenin yalnızca eğitimden geçen bireylerin sınanmasına hizmet etmediği, yani sıra eğitim kurumlarının; kurum yöneticilerinin ve eğitimcilerinin eğitimin esas ve usulleri ile ilgili sınanması anlamına geldiği söylenebilir. Akademik çeviri eğitimi açısından toplam eğitim-öğretim süreci ile ilgili çeşitli ölçme alanlarından söz edilebilir. Bu ölçme alanları akademik çeviri eğitiminde bütüncül bir çıktı olarak hedeflenen çeviri edinci bağlamındaki çeşitli alt bilgi ve beceri alanları (alt edinç türleri) temelinde yapılmaktadır. Bir ölçme aracı olarak sınavlar, bu alt edinç türlerinden hangisine yönelik bir eğitim-öğretim planı uygulandığına bağlı olarak gerek teorik gerekse uygulamalı olarak planlanabilmektedir. Bu ölçme alanlarından biri de elbette temel düzeyde dil ve çeviri becerilerini sınavan çeviri sınavlarıdır.

Çalışma kapsamında yapılan uygulamada, öğrencilerin yazılı çeviri performanslarını değerlendirmede bir puanlama anahtarı tasarımı temel alınarak 100 tam puan üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın yayın mecrası ile ilgili sınırlamalar nedeni ile burada rastgele seçilen segmentler örneğinde yine rastgele seçilen öğrencilerin çevirileri serimlenmiş, notlandırmanın gerekçeleri burada kısaca belirtilmiştir. Talep eden öğrencilere, KM ile birlikte değerlendirmeye (notlandırmaya) temel teşkil eden 'içeriksel puanlama anahtarı' verilmiş, kendilerine her bir segmentte kaç puan aldığı, gerekçeleri ile anlatılmıştır.

Bir ölçme aracı olarak sınavlar nesnel, öğrencilere gerekçeli olarak açıklanabilir ise eğitimde hizmet verenler açısından şeffaflık, hizmet alanlar açısından iyileştirme olanakları sağlanmış olur. Başka bir anlatım ile sınavlarda uygulanan değerlendirme ölçütlerini ve notlandırma esaslarını öğrenciler ile paylaşmak eğitimciler namına hesap verebilirlikle bağdaşan bir tutumken, bu paylaşım, öğrencilerin dönüt almasına da kapı aralayacaktır. Konu çeviri sınavlarında değerlendirmeye temel teşkil edebilecek bir puanlama anahtarının hangi oranda mümkün ve makul olduğuna indirgenirse; bir tez olarak çeviri sınavında değerlendirmeye sınırlılık getiren bir ölçüğün **mümkün olamayacağı** ya da **faydasız olacağı** savunulabilir. Bu savununun arka planında içkin olarak bir insan etkinliği olan çevirinin **birçok faktörün** aynı anda hesaba katıldığı bir süreç olması dolayısı ile değişkelerinin fazla olması yatmaktadır. Bu durumda çeviri ürününü nesnel biçimde puanlayacak bir ölçük, anılan tez bağlamında gerçekçi görünmeyebilir. Ancak önemli olan, tabiri caiz ise oyunun kurallarını koyan öğretmenin, bu oyunun paydaşı olan öğrencilere **oyunun kurallarını** anlatabilmesidir. Değerlendirme ölçütleri yer yer genel kabullere dayanmayan öznel noktalara dayanabilir, ancak özellikle bir dili öğrenme ve içselleştirme sürecinde öğrencilerin, bu ölçütleri tanıyıp bilmesi, değerlendirmeyi **şeffaf** kılacaktır.

Kaynakça

- Akalın R. ve Gündoğdu, M. (2010). Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlenimleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6: 1, 79-93.
- Akalın, R. (2016). Akademik Çeviri Eğitimi Açısından Çeviri Edinci Kavramı ve İçerimleri. İçinde: *Diyalog. Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik*, 2016/2, 56-65.
- Akalın, R. (2019). Dil Edincini Ölçmeye Yönelik Bir Araç Olarak Çeviri. *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 43, 269-280.
- Beaugrande, R. de ve Dressler (1981). *Introduction to Text Linguistics*. London: Longman.
- Durukan, E. (2017). Çeviri Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirmenin Temeli Olarak Hedef Davranış Belirleme. *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 12, 234-248.
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden Çeviribilime*. İstanbul: Multilingual.
- Gerzymisch-Arbogast, H. (1997). Wissenschaftliche Grundlagen für die Evaluierung von Übersetzungsleistungen. İçinde: Eberhard Fleischmann, Wladimir Kutz ve Peter A. Schmitt (Yay.). *Translationsdidaktik. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 573-579.
- Holmes, J. (1988). *Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies*, with an Introduction by Raymond van den Broeck. Amsterdam: Rodopi.
- Kautz, U. (2000). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicium.

- Lee-Jahnke, H. (1997). Voraussetzungen für eine optimale Übersetzer Ausbildung heute. İçinde: Eberhard Fleischmann, Wladimir Kutz, Peter A. Schmitt (Hrsg.): *Translationsdidaktik. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 177- 183.
- Reiß, K. (1971). *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik. Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen*. München: Hueber Verlag.
- Stolze, R. (1997). Bewertungskriterien für Übersetzungen – Praxis, Didaktik, Qualitätsmanagement. İçinde: Eberhard Fleischmann, Wladimir Kutz ve Peter A. Schmitt (Yay.). *Translationsdidaktik. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 593-602.
- Vermeer, H. (1986). Übersetzen als kultureller Transfer. İçinde: Mary Snell- Hornby (Yay.), *Übersetzungswissenschaft- Eine Neuorientierung. Zur Integrierung von Theorie und Praxis*. Tübingen – Basel: UTB 1915, 30-53.